

צפת 2021: עיר משגשגת וחסונה שהיא אתר מורשת לאומי ובין-לאומי

תוכן עניינים

1	תוכן עניינים
1	הקדמה
1	צפת בשנת 2021 / החזון: צמיחה מהירה, מכלילה וחסונה
2	הנכסים הייחודיים: המורשת והעיר העתיקה וגם בית הספר לרפואה
4	הנטל: חוסן והכללה
4	האתגר: צמיחה מהירה שהיא מכלילה וחסונה
7	תשתית של מוסדות
9	שותפויות קיימות וחדשות סביב הנכסים הייחודיים של צפת
10	המהלכים האסטרטגיים

הקדמה

מסמך זה עוסק בחזון העיר צפת לשנת 2021, בעקרונות הפעולה הנגזרים ממנו, ובמשימות האופרטיביות הדחופות וזאת על בסיס מפגש שהתקיים ב-18 ביולי 2011, בראשות ראש העיר, מר אילן שוחט, ובהשתתפות מר אורי אילן, מנכ"ל העירייה, הגב' סיון שוחט, מר שלומי בן יהודה, מר רמי מרדור, פרופ' עדה שפיצר ומר אודי קלינסקי. את התהליך הנחה מכון ראות.

צפת בשנת 2021 / החזון: צמיחה מהירה, מכלילה וחסונה

- **צפת תבצע קפיצת מדרגה באיכות החיים של כלל תושביה שתתבטא בעליה מקבוצה 3 לקבוצה 6 בדירוג החברתי-כלכלי של הלמ"ס באמצעות מעבר של 'אוכלוסיות חזקות' לעיר, לצד חיזוקם של התושבים הוותיקים. אוכלוסיית צפת תגדל באופן מתון ותעמוד על כ- 45,000 איש. העיר תורחב ויבנו בה כ- 2500 יחידות דיור חדשות שמתאימות לאוכלוסייה חזקה;**
- **צפת תהיה 'בירת הגליל' והעיר הגדולה של הגליל העליון שמספקת שירותים עיקריים לאוכלוסיית האזור בתחומי התרבות והאומנות, הבריאות והרווחה, האקדמיה, הספורט והפנאי;**
- **העיר העתיקה של צפת תוכר כאתר מורשת עולמי וצפת תהיה אתר תיירות בין-לאומי שהוא חלק מרשת של ערים בעולם שיש להן נכסי תרבות ומורשת ייחודיים בתחום הרוחניות והיהדות;**
- **צפת תהיה הבירה העולמית של הרוחניות היהודית והתרבות היהודית. צפת, שבמהלך המאה -16 השפיעה מהותית על עיצוב מסורות היהדות המודרנית בתחומי התפילה והחגים, תזוהה גם בעתיד עם עולם הרוחניות היהודית ותורת הקבלה והנסתר;**

ישראל 15 להיות אחת מחמש עשרה המדינות המובילות בעולם

עם תרבות היידיש, והיצירה המוסיקאלית היהודית במזרח אירופה; עם קבלת השבת; ועם האמנות הדתית היהודית בתחומי הקודש.

■ **צפת תהיה למרכז הלאומי המוביל בתחום רפואת הקהילה והמשפחה על בסיס בית הספר לרפואה ומכון המחקר באופן שיזניק את איכות שירותי הרפואה והבריאות של תושבי צפת והצפון כולו;**

■ **צפת תהפוך להיות מודל של חוסן מקומי בישראל ובעולם – העיר תגבש רשת של ארגונים ואנשים שהם תושבי העיר והסביבה המחויבים לפיתוח 'תרבות של מוכנות' למשברים כגון אסונות טבע או מלחמות;**

■ **צפת תהיה עיר ירוקה ובריאה, המקדמת פיתוח חברתי-כלכלי תוך שמירה על משאבי הטבע לדורות הבאים;**

■ **קפיצת מדרגה בתשתית המוסדות בעיר באמצעות שדרוג והרחבה של מערך המתנסים, שבהם מתקיימת פעילות חברתית, כלכלית, חינוכית ותרבותית תוססת לכלל תושבי העיר; הקמה של מספר מוקדים של ספורט ופנאי; וטיפוח של רשת של שכונות שבהן המרחב הציבורי בטוח, נקי, תוסס ומשגשג.**

■ **עריית צפת תהיה עצמאית בכך שסך משאביה מאפשר לה לכלכל את עצמה.**

הנכסים הייחודיים: המורשת והעיר העתיקה וגם בית הספר לרפואה

נכס ייחודי שהוא מנוע צמיחה הוא איכות מקומית – כלכלית, חברתית, גיאוגרפית, אקלימית, היסטורית או סביבתית – שאינה ניידת ותואמת מגמה לאומית או עולמית חזקה ויציבה. לדוגמה, בעוד שעיר עתיקה היא נכס ייחודי, מפעל תעשייתי או פסטיבל ייחודי אינם כאלה משום שהם ניתן להעתקה.

1. לצפת שני מנועי צמיחה עיקריים שהם ייחודיים לעיר ובלתי ניתנים להעתקה:

■ **העיר העתיקה שמשויכת לעולם הרוחניות והקבלה היהודית – ההתיישבות בצפת החלה לפני כ- 4,000 שנה ונמשכה ללא הפסקה מאז. ראשיתו של היישוב היהודי בצפת היא לפני 2,100 שנים. במהלך הדורות נודעה צפת בעולם בזכות העובדה שחכמת הנסתר ועולם הקבלה היהודי עוצבו בה, ובמהלך המאה ה-16 נוסעה צפת בזכות השפעתה על עיצוב המסורת היהודית המודרנית בתחומי התפילה ומסורת קבלת השבת.**

בשנים האחרונות גובר העניין בעולם הרחב בתורת הנסתר ובעולם הקבלה היהודי. יש המעריכים כי מיליוני אנשים, ובהם אנשים ידועים כמו מדונה או דונה קארן, משתייכים למרכזי קבלה ברחבי העולם, ומיליונים נוספים מתעניינים בעולם זה.

ואכן, למעלה ממיליון ומאתיים אלף תיירים נכנסים לעיר בשנה, אך רובם המכריע לא מוצא טעם להישאר בה יותר ממספר שעות, ורק כ- 100,000 (8.7%) נשארים ללון בה. מספרים אלה מבטאים פוטנציאל רב שאיננו מנוצל לתיירות בין-לאומית יהודית ונוצרית שתגיע לעיר, תשהה בה ותשקיע בה את כספה.

■ **בית הספר לרפואה ומרכז המחקר** – ממשלת ישראל החליטה להקים בית ספר לרפואה ומרכז מחקר מדעי בעיר צפת בהשקעה כוללת של 400 מיליון דולר שתמומן על ידי הממשלה ועל ידי פילנתרופים מהארץ ומהעולם בחלקים שווים. מחזור הלימודים הראשון בבית הספר לרפואה ייפתח באוקטובר הקרוב.

בית הספר לרפואה צפוי למשוך לאזור אוכלוסייה חזקה של רופאים, מתמחים, סטודנטים לרפואה ובעלי מקצועות פרא-רפואיים ובקרבת בית הספר ייבנו מוסדות ומתקנים כגון מעבדות, מעונות ומתקני ספורט.

בהקשר זה, יש לצפת מנועי צמיחה נוספים ובראשם **מכללת צפת**, אשר הכפילה לאחרונה את מספר הסטודנטים הלומדים בה לכאלפיים סטודנטים.

2. **הנכסים הייחודיים של צפת מחוברים לנכסים ייחודיים נוספים באזור ובמדינה שיש בהם כדי לחזק את הפוטנציאל הכלכלי של העיר צפת:**

■ **קברי צדיקים** – אזור צפת והמועצות האזוריות הסמוכות אליה משופע בקברי צדיקים, דוגמת קבר רשב"י, אליהם נוהרים מבקרים רבים;

■ **הערים העתיקות בצפון** – נכסיה הייחודיים של צפת קושרים בינה לבין ערים עתיקות נוספות בגליל: עכו, שהוכרזה כאתר מורשת עולמית, נצרת וטבריה, ואף במעגל רחב יותר, פקיעין ושפרעם;

■ **הערים היהודיות הקדושות** – צפת היא אחת מארבע ערים קדושות ליהדות בנוסף על טבריה, חברון וירושלים;

■ **רוחניות ואמנות יהודית** – כאמור, לצפת מספר נכסים ייחודיים בתחומי הרוחניות והאמנות היהודיים, בתחום מוזיקת כלייזמרים, תרבות היידיש, תורת הנסתר ועולם הקבלה, ומורשת קבלת השבת. כמו כן, בצפת יש נכסים המזוהים עם המורשת של יהדות הונגריה. ככזו, לצפת עשוי להיות קשר למוסדות כגון בית התפוצות או יד ושם, ועוד;

■ **הגליל הוא מוקד החיים הבריאים של ישראל** – מזה אלפי שנים הגליל משמש כמרכז החיים הבריאים בארץ ישראל בשל עשבי המרפא והתבלינים הרבים שצומחים בשטחו ובשל איכות האוויר.

■ **אתיקה ורפואה** – עולם האתיקה והרפואה הולך ומשתכלל עם ההתפתחויות המדעיות בעיקר בתחום תאי הגזע. השילוב בין עולם החיים הבריאים שבגליל, עולם הרוחניות של צפת ובית הספר לרפואה עשוי ליצור סביבה ייחודית לטיפול מרכז בין-לאומי בתחום האתיקה והרפואה שאליו יגיעו בני כל הדתות.

הנטל: חוסן והכללה

3. צפת מתמודדת עם שני אתגרים מרכזיים:

■ **תרבות של מוכנות וכינון רשת של חוסן מקומי** – הנחת העבודה היא שצפת תחווה משבר חמור פעמיים בכל עשור. זאת בשל העובדה שפיקוד צפון של צה"ל ממוקם בתחומה, ולכן היא אחת מהמטרות הראשיות של האויב בעת מלחמה כוללת. בנוסף, העיר חשופה לסכנה של רעידות אדמה המתרחשות בה אחת לשמונים שנים בממוצע, וזאת בשל היותה ממוקמת על השבר הסורי-אפריקני.

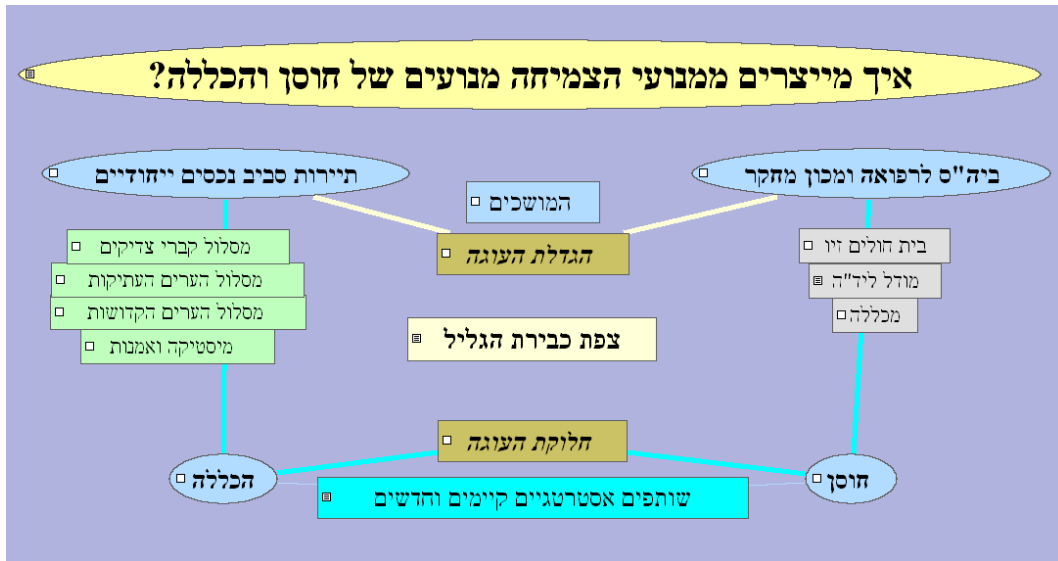
משמעות אתגר זה היא ש'תרבות של מוכנות' חייבת להיות חלק בלתי נפרד מהווי החיים בעיר, והחוסן המקומי צריך להיות נטוע במרקם החברתי של העיר ובחברה האזרחית שלה.

■ **אתגר ההכללה: העלאת השכר הממוצע ושיפור השירותים החברתיים** – צפת מתאפיינת בתמהיל חברתי-כלכלי מורכב: 40% מתושבי העיר הם נתמכי רווחה וכ-10% מובטלים. בנוסף, קיימת הפרדה בין קהילות: פלגים חרדיים שנוטים להסתגרות ואינם משולבים מספיק במעגל העבודה, עולים מברה"מ לשעבר, מסורתיים וחילונים. כמו כן, בעיר ממוקמים שלושה מרכזי קליטה ליוצאי אתיופיה וכפר ערבי.

משמעות אתגר זה היא שהכללה – קרי העלאת ההכנסה באמצעות יצירת מקומות עבודה ושיפור הפריזון, וגם באמצעות שיפור שירותי הבריאות, החינוך והתרבות, הרווחה, והספורט לילדים ולמבוגרים – חייבת להיות חלק בלתי נפרד ממתווה הפיתוח הכלכלי של העיר, שאם לא כן צפת עלולה להפוך לעיר ענייה שיש בה שתי מובלעות של עושר סביב בית הספר לרפואה וסביב העיר העתיקה. כמובן שמציאות כזו איננה בת-קיימא. יתרה מכך, הקמת בית הספר לרפואה עלולה 'לחלוף על-יד צפת' עם השפעה מועטה, ואף, בתרחישים מסוימים, שלילית, על מצבה הכלכלי והחברתי.

האתגר: צמיחה מהירה שהיא מכלילה וחסינה

4. **אתגר מרכזי הניצב בפני ממשלת ישראל ועיריית צפת הוא להבטיח שמנועי הצמיחה של העיר ימוצו באופן שהצמיחה תהיה מכלילה ותתרום לחוסן המקומי** – לכן, מצד אחד יש להגדיל את העוגה באמצעות מנועי הצמיחה שזוהו אשר אמורים להביא הכנסה נוספת לעיר ולתושביה, ומצד שני יש להבטיח שהעוגה תחולק באופן שנותן מענה לאתגרים המרכזיים עימם מתמודדת העיר.

5. **כיצד ביה"ס לרפואה עשוי לתרום להכללה בצפת? – בנוסף לתחומים בהם תרומתו של ביה"ס להתפתחות העיר והאזור היא מובנת מאליה כגון משיכת אוכלוסייה איכותית וחזקה, יצירת מקומות עבודה חדשים, ושדרוג שירותי הרפואה, עשוי ביה"ס לתרום להכללה באופנים הבאים:**

- **התמחות של ביה"ס לרפואה בתחומי הרפואה הקהילתית, רפואת המשפחה ורפואה מונעת – רמת שירותי הרפואה בצפת, באזורים הסמוכים לה ובצפון הארץ, נמוכה בהשוואה לשאר המדינה. זו הסיבה שממשלת ישראל מקדמת את תכנית ההתמחות של בתי החולים המרכזיים בצפון. ואולם, בעיה חמורה לא פחות קיימת ברמה של שירותי הרפואה הקהילתיים. לכן, התמחות של ביה"ס לרפואה בתחומי רפואת המשפחה, הרפואה הקהילתית והרפואה המונעת עשויה לתרום רבות לשיפור שירותי הרפואה בכל האזור, בין השאר בזכות החיבור בין הסטודנטים לבין המרכזים הקהילתיים, טיפות החלב וקופות החולים באזור;**
- **התמחות של ביה"ס לרפואה בתחומי הרפואה המשלימה וההוליסטית – כאמור, עולם הרוחניות והרוחניות הם חלק מנכסיה הייחודיים של צפת ועולם החיים הבריאים הוא נכס ייחודי של אזור הגליל. לכן, התמחות של ביה"ס לרפואה בתחומים אלה עשויה להעצים את הנכסים האזוריים ולהשתלב בהם;**
- **התמחות של ביה"ס לרפואה בתחום רפואת החירום – התמחות כזו עשויה להפוך את צפת למרכז בתחום רפואת החירום לכל אזור אצבע הגליל באמצעות שיתופי פעולה עם הצבא, דוגמת העברת בי"ס לחובשים של הצבא לעיר, הקמת מרכז שיקומי שישמש בין השאר את נכי צה"ל, העברת המרכז האזורי של מגן דוד אדום לעיר, ועוד. התמחות זו תסייע להתמודדות עם אתגרי החוסן במצבי משבר.**
- **חיזוק מכללת צפת – מכללת צפת היא עוגן חשוב להתפתחות העיר, וביה"ס לרפואה עשוי להוות מנוע צמיחה גם עבור המכללה כלהלן:**
 - ליווי התוכניות של המכללה בתחומים הפרה-רפואיים כגון פיזיותרפיה, סיעוד, מעבדות, הכשרת פרמדיקים, ריפוי בעיסוק, טיפול בילדים עם לקויות, או אפילו משפט רפואי ועוד...

- מעונות משותפים לסטודנטים של המכללה ושל ביה"ס לרפואה;
 - מתקני ספורט משותפים למכללה ולביה"ס לרפואה;
 - **חיזוק בית חולים זיו.**
 - **שדרוג מתקני הספורט של ביה"ס לרפואה כדי שישרתו את תושבי העיר –**
כיום, אין לצפת מרכז ספורט אחד ראוי לשמו. לכן, מתקני הספורט של ביה"ס לרפואה עשויים לשמש גם כמרכז עירוני לספורט שיהיה פתוח לילדי העיר ולבוגריה. לשם כך יש להרחיב ולשדרג את מתקני הספורט, להנגיש אותם לתושבי העיר על-פי ההסדרים שיוסוכמו. יש לציין שנושא זה מתחבר גם לדגש על רפואת קהילה ומשפחה, שעוסק באורח חיים בריא.
 - **הנגשת מתקני האוניברסיטה האחרים לתושבי העיר –** הכוונה בעיקר לאודיטוריום ולספרייה.
 - **מיקוד תוכניות הפר"ח של הסטודנטים בביה"ס לרפואה ובמכללה בחניכה למדעים, במבוא למקצועות רפואה, בהכשרה של נוער לעזרה ראשונה, ובאנגלית** (לנושא זה חשיבות רבה בהקשר של מנוע הצמיחה של העיר העתיקה).
 - **תכניות הכשרה בבריאות לאוכלוסיות חלשות –** בשל התמהיל הדמוגרפי והסוציו-אקונומי המורכב הקיים בצפת, יש ערך רב בתוכניות הכשרה ייעודיות בתחומי הרפואה, הסייעוד, ריפוי בעיסוק ועוד. תוכניות אלו יכולות להקל על הצרכים המיוחדים של האוכלוסייה בעיר.
 - **חממות –** יש לבחון כדאיות הקמת חברת יישום פטנטים או חממות בתחום הביו-רפואה, תוך דגש על קשר בין טכנולוגיות לרפואה קהילתית/הוליסטית.
 - **הקמת בית ספר תיכון למדעים ולאומניות בצמוד לביה"ס לרפואה** שיהיה מרכז חינוכי מוביל לכל האזור.
6. **כיצד פיתוח העיר העתיקה והתיירות בה עשויים לתרום להכללה? –** יש ליצור חיבור בין תושבי העיר לבין התיירים, על מנת להימנע מ'סינדרום אטלנטיק סיטי', שבה נוצר ניכור בין שכונותיה העניות של העיר לבין חזותה התיירותית הנוצצת. זאת בין השאר באופנים הבאים:
- **חינוך לגאונות יחידה סביב הסיפור הייחודי של צפת** תוך מתן דגש על מערכת החינוך – כיום יש לתושבים רבים קושי להזדהות עם העיר בשל דימויה הירוד ובשל מצבה של העיר העתיקה. הפיכת העיר למותג מוביל בתחום התיירות עשויה לחזק את תחושת גאונות היחידה בקרב התושבים. לשם כך יש לבנות תוכניות חינוך ייעודיות בבתי הספר.
 - **עידוד יזמות עסקית בקרב חרדים בתחום התיירות –** חיבור האוכלוסייה החרדית לתחום התיירות, למשל בתחומי שימור מבנים, יודאיקה, אמנות יהודית (סופרי סת"ם), מוזיקה (כליזמרים), עשוי להגדיל את חלקו של מגזר זה במעגל העבודה.
 - **קורס מארחי / מדריכי תיירים צעירים –** על מנת לתת מענה לדרישה בתחום זה בתקופות השיא של החופש הגדול ובחגים, ניתן להכשיר תלמידי תיכון מצטיינים להיות מארחים או מדריכים של תיירים בעיר.

■ **שילוב מכללת צפת בתחום התיירות** – ניתן לשלב במסגרת המכללה מסלולי הכשרה לעיסוק בתחום התיירות כגון הדרכת תיירים בנושאי אמנות, יודאיקה, ורוחניות; שיקום ושימור מבנים; וכן מקצועות רלוונטיים לטיפול אורח חיים בריא, הנחוצים להמשך פיתוח תיירות מרפא כגון רפואה משלימה, רפואת ספורט, או עיסוי רפואי.

■ **שילוב בית הספר לרפואה בטיפוח התיירות** – באמצעות הכשרות מקיפות לשליטה בשפה האנגלית ומתן שירותי בריאות לתיירים כולל רפואה הוליסטית.

■ **מתן תמריצים ליזמים בתחומים הייחודיים של העיר** להעתיק את פעילותם לעיר כגון בתחום היודאיקה (כמו מפעל הצורפים) או המוזיקה (כליזמרים).

■ **פיתוח תשתיות לקידום תיירות מרפא ומלונות ספא**, באופן כזה שיתרמו ליצירת חיבור בין עולם התיירות, לחזון צפת כעיר בריאה, להוויה של תושבי העיר ולנכסים הייחודיים של האזור בתחום החיים הבריאים. לדוגמה, עידוד מרוצי אופניים, ריצות שדה והקמת מסלולי טיולים משפחתיים בעמק התכלת, בפארק כנען וביערות ובהרים סביב העיר.

7. **כיצד שני מנועי הצמיחה עשויים לתרום לחוסן של צפת במצבי משבר?** – כאמור, טיפוח החוסן של צפת חייב להיות חלק בלתי נפרד מההוויה היומיומית בעיר. לשם כך יש לרתום את מנועי הצמיחה הנ"ל גם לנושא החוסן כלהלן:

■ **הצבת הסטודנטים מהמכללה ומביה"ס לרפואה במערך החירום של העיר** – בשעת חירום, יהוו סטודנטים מתחומי הרפואה, העבודה הסוציאלית והמקצועות הפרא רפואיים, שאינם מוצבים במילואים, מערך מתנדבים שייטפל בנפגעי חרדה. לשם כך יש להגדיר את הציפיות מהם ואת מחויבויותיהם באמצעות אמנה, ולהציב אותם מראש במרכזים הקהילתיים, טיפות החלב, ועוד. הקשר האישי הוא שייצור מחויבות.

■ **קשר נמשך עם תיירים שיסייע בעת משבר ובניית אתר אינטרנט שיתמחה במכירת מוצרים** – שמירה על קשר עם תיירים שביקרו בעיר, למשל באמצעות ניוזלטר, יאפשר לקבל מהם סיוע בשעת משבר. כך למשל, ניתן להציע להם לרכוש יצירות של אמנים מקומיים דווקא בשעת משבר באמצעות האינטרנט.

■ **הבטחת הקשר בין העסקים לבין תושבי צפת** – בשעת משבר מתמשך, חשוב לנהל שגרה ולדאוג לפתיחה של עסקים. בהקשר זה, מי שגר בעיר ימשיך להפעיל את עסקיו גם בשעת משבר וכך יתרום לקיום השגרה.

תשתית של מוסדות

8. **עיצוב מחדש של פלטפורמות עירוניות קיימות** – מימוש הפוטנציאל של צפת ותרגום הצמיחה הצפויה לשיפור באיכות החיים של כלל התושבים ולחיזוק החוסן המקומי שלה מחייבים מהפכה בתשתית המוסדות והארגונים הפועלים בעיר:

■ **מרכז קהילתי שוקק בכל רובע** – מערך המרכזים הקהילתיים הוא הבסיס לחיי קהילה משגשגים ולחוסן המקומי. היעד העירוני הוא מתנ"ס בכל רובע ומשמעו שדרוג שלושת המרכזים הקהילתיים הקיימים והקמת שלושה מרכזים חדשים (בסה"כ שישה מרכזים) תוך התאמת מערך המרכזים הקהילתיים ל"תפיסת המנהלים הקהילתיים" והחלוקה לרובעים בעיר.

לכן, חזון העיר צפת כולל: (1) המרכזים הקהילתיים יהיו מוקדי פעילות שוקקים בכל תחומי החיים של תושבי העיר כולל תרבות ואמנות, ספורט, הכשרות מקצועיות, פיתוח חוסן, השתתפות בתהליכי קבלת ההחלטות העירוני, וכד' לכל שכבות הגיל בעיר; (2) המרכזים הקהילתיים יובילו את הפיתוח הקהילתי בצפת ויתרמו להצמחה והעצמה של מנהיגות מקומית שתהיה שותפה פעילה לתהליכים הדמוקרטיים בעיר. באופן זה, המרכזים הקהילתיים יסייעו להנגשת השירותים החברתיים בקהילה וכן לבניית מערך החוסן האזרחי לשעת חירום; (3) המרכזים הקהילתיים יקיימו שיתוף פעולה עם מרכז הצעירים ומט"י לטובת קידום ההכשרות המקצועיות למבוגרים. במסגרת זו ייבחן היישום של פרויקט 'רשות מקדמת תעסוקה', המשלב בין גופים שונים במרחב המקומי (מעונות יום, תנועות נוער ועוד) לטובת קידום נושא התעסוקה; (4) כמו-כן, המרכזים הקהילתיים ישמשו מרכזי תרבות ומוזיקה להמונים (לנגנים חובבים).

■ **חיזוק תנועות הנוער** הקיימות והקמת תנועות נוער למגזר החרדי הם מרכיב מרכזי באיכות החיים בעיר. תנועות הנוער תחברנה למאמצים העירוניים בתחום החוסן (חלוקת תפקידים והכשרה בתחום העזרה הראשונה), בתחום התיירות (הקמת מערך של מדריכי ומארחי תיירים), וקידום החזון של עיר בריאה.

■ **מוזיקה: עיר מנגנת / פסטיבל בין-לאומי בתחום הכליזמרים** – מאחר שתרבות הכליזמרים היא מרכיב מרכזי בזהות של צפת, נושא המוזיקה, בכלל, והמוזיקה היהודית המזרח אירופאית, בפרט, צריכים להיות חלק בלתי נפרד ממרקם החיים של כלל התושבים.

לכן, החזון של העיר כולל: (1) **מרכזי לימוד מוזיקה להמונים** (קלאסית ויהודית) ובעיקר לילדים במסגרת פעילות המרכזים הקהילתיים; (2) פסטיבל כליזמרים בין-לאומי; (3) **בניית מרכז מוזיקה וקונסרבטוריון** שישקף את תחומי ההתמחות הייחודית של צפת בעולם המוזיקה; (4) חיבור **עולי אתיופיה שהם מוזיקאים** למרקם החיים העירוני בתחום המוזיקה בעיר העתיקה עבור התיירים ובמרכזים הקהילתיים עבור כלל התושבים.

■ **ספורט וחיים בריאים** הם מרכיב מרכזי באיכות החיים של התושבים וחזון העיר מדגיש נגישות מלאה של כלל תושבי העיר לספורט עממי ותחרותי (חובבני). לשם מימוש חזון זה יש לקדם את המאמצים הבאים: (1) הקמת שלושה מרכזי ספורט שיתנו מענה לצרכים של כלל התושבים, בשכונות החדשות והוותיקות, ובכלל זה גם את מרכז הספורט של בית הספר לרפואה שישמש כמרכז הספורט העירוני (וישמש גם את השכונות החדשות); (2) במרכז העיר תוקם בריכת שחייה תחרותית לשימוש כלל התושבים; (3) בשכונות הוותיקות יוקם מרכז ספורט נוסף; (4) בכל רחבי העיר יוקמו מרחבי כושר ציבוריים והעיר תרושת במסלולי הליכה וריצה ומסלולים לרכיבה על אופנים.

■ **בריאות המשפחה, צרכים מיוחדים, הגיל הרך, ושירותי רווחה** – בעוד שבעיית הנגישות למומחים אמורה להיפתר עם פתיחתו של בית הספר לרפואה, חזון העיר כולל שירותי בריאות כלליים ופרטניים (לצרכים מיוחדים) וגם בריאות השן הנגישים לכלל התושבים. לשם כך יש לקדם את הנושאים הבאים: (1) הקמת מרפאות בשכונות החדשות; (2) טיפוח שירותים לבעלי צרכים מיוחדים בעיקר לאוכלוסיות חלשות הסובלות מהעדר נגישות לצרכים אלו; (3) הקמת מרכז עוצמה; (4) השירותים לגיל הרך יחברו ל'תפיסת הרובעים' של צפת. לשם כך יש

לבנות עוד כשלושה מרכזים (אחד בכל רובע). בנוסף, יש צורך לפתח את המודל של המרכזים כך שיציעו שירותים בתפיסה רחבה וחדשנית.

■ **תרבות** – בעיר צפת אין ולו מרכז תרבות אחד ראוי לשמו. בחזון העיר יהיו שלושה עוגנים ומוקדים כאלה כלהלן: (1) 'היכל תרבות' אזורי; (2) מרכז בילוי ועסקים שכולל בתי קולנוע; (3) בית יד לבנים שבו תהיה גם הספרייה המרכזית (יתכן שכחלק מהמכלול של היכל התרבות).

שותפויות קיימות וחדשות סביב הנכסים הייחודיים של צפת

9. לעיריית צפת מערך של קשרים עם גורמים ממשלתיים כגון משרד האוצר, משרד הפנים, משרד התמ"ת, משרד הבינוי והשיכון, משרד החינוך, משרד התיירות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, משרד התחבורה, משרד התרבות והספורט, מינהל מקרקעי ישראל, רשות העתיקות, החברה למתנ"סים, רשות המים, מקורות, תאגיד פלג הגליל וחברת החשמל; עם הרשויות המוניציפאליות השכנות לה; ועם גופים לא-ממשלתיים נוספים כגון אלכ"א.

10. לאור החזון הנ"ל, צפת עשויה לקשור קשרים נוספים עם הגופים הבאים סביב הנכסים והאתגרים הייחודיים שלה כלהלן:

■ **צה"ל ופיקוד צפון** – הנוכחות של צה"ל בקרבת העיר ושל פיקוד צפון בתוך העיר צפת הינה נטל על צפת ומייצרת איום מתמיד על שלום התושבים. יתרה מכך, אחד מלקחי מלחמת לבנון השנייה הוא שההצלחה של ישראל בעימות עתידי תלויה במידה ניכרת בסיפור ההצלחה של העורף, ובמיוחד של העיר צפת. לפיכך, קיים בסיס לציפייה של צפת כי היא תזכה למעמד מיוחד בעיני משרד הביטחון, צה"ל ופיקוד צפון, בדומה למעמד שלו זוכה העיר שדרות, אשר יסייע לפיתוח צפת בשני ממדים עיקריים: החוסן המקומי וההכללה.

להלן רשימה חלקית של הפרויקטים אותם ניתן לפתח בשיתוף מערכת הביטחון, צה"ל ופיקוד צפון: הקמת תשתיות צבאיות ואזרחיות בעיר; מתן עדיפות לתושבי צפת החרדים בפרויקט שח"ר; רכישה של שירותים עבור פיקוד צפון מספקים מקומיים; הגדלת מספר השבתונים וסירי חיילים בצפת; שילוב מערך המורים-חיילים ופרויקט עתידים להוראת מדעים ואנגלית בעיר; הצבת נקודות הקבע של פיקוד העורף במערך המתנסי"ם; הבאת שכונת צבא קבע לשכונות החדשות של צפת; העברת אחד ממרכזי ההכשרה של צה"ל לעיר, בעיקר בתחומי רפואת חירום; שיכון אנשי צבא קבע מפיקוד צפון בעיר; ועוד.

■ **אוניברסיטת בר-אילן** הינה השותף הגדול של צפת לאור מעורבותה בהקמת בית הספר לרפואה ובניהול מכללת צפת. מוצע לפנות לבר אילן עם תכנית ברורה כיצד ניתן לממש את הפוטנציאל של הקמת בית הספר לרפואה לטובת קפיצת מדרגה חברתית-כלכלית בצפת ובגליל.

■ **בית התפוצות** הוא שותף אסטרטגי נוסף בתחום התרבות והאמנות היהודית (יידיש, כליזמרים ועוד) או מורשת יהדות הונגריה. מוצע לבחון הקמת שלוחה של המוזיאון בצפת.

■ **רשת של יידי העיר צפת** המחויבים לעיצוב עתידה של העיר.

■ **פרויקט תגלית** – הבאת 50 אלף איש בשנה כדי ליצור את הבסיס לרשת בין לאומית של יידי צפת בקרב יהדות התפוצות.

- **הקן הקיימת לישראל** – שיתוף פעולה לקידום השטחים הפתוחים ומימוש חזון עיר ירוקה ומקיימת.
- **תחום הרוחניות בכלל והרוחניות היהודית בפרט** – לעיר צפת יכולים להיות שיתופי פעולה עם **המרכז האקדמי בקריית אונו** בתחום הלימוד הבין-דתי; עם **מכון הרטמן** בתחום לימודי היהדות; עם **האיחוד האירופי** (לקידום תכניות לשיח בין-דתי בנושאי רוחניות ופילוסופיה של הדת); עם **מרכז הקבלה העולמי**; עם מערך המוסדות של **אש התורה**; וארגונים כמו **בינה**.
- **פיתוח מערך של ערים תאומות** שחולקות היסטוריה עשירה בתחום הרוחניות, המורשת היהודית והכליזמר, כמו קורדובה בספרד, פראג, קרקוב או ערים בהונגריה.

המהלכים האסטרטגיים

- **אשרור רשמי למסמך החזון של צפת, עדכון תכנית המתאר העירונית בהתאם; והקמת המוסדות הנדרשים לקפיצת המדרגה** כמו החברה לפיתוח העיר צפת; והקצאת המשאבים.
- **הצעת מחליטים בממשלה שתזהה את צפת כנכס לאומי** שבו תבוצע מהפכה בתוך עשור ותתקיים קפיצת מדרגה באמצעות תמיכה ממשלתית במספר פרויקטים משני-מציאות בגיבוי תרומות שיגויסו בעולם.
- **מזכר הבנות עם אוניברסיטת בר-אילן** שמפרט את הממדים שבהם ביה"ס לרפואה יתרום לצמיחה ולהכללה באיכות החיים של תושבי צפת.
- **מזכר הבנות עם מערכת הביטחון, צה"ל ופיקוד צפון** שמפרט את הממדים שבהם מערכת הביטחון תתרום לצמיחה ולהכללה באיכות החיים ולחוסן של תושבי צפת.
- **גיבוש שותפויות בנושא תירות** סביב מספר תפיסות: מסלול ערי הקודש, מסלול הערים ההיסטוריות, מסלול קברי צדיקים ומסלול חבל כרמים (המשלבת רוח [צפת], אדמה [דרך היין] ומים [נחלי הגליל העליון והגולן]).
- **חיזוק מערך קשרי החוץ של צפת מול השותפים קיימים ופוטנציאליים** – הקמת "קרן צפת לפיתוח" לצורך גיוס משאבים וטיפול הקשרים עם ידידים אסטרטגיים קיימים כדוגמת "שותפות 2000", הסוכנות היהודית, קרן רש"י, קרן אי.די.בי, הג'וינט ותגלית; וכן פיתוח שותפויות אסטרטגיות חדשות כגון עם בית התפוצות, ערים תאומות, עדות יהודיות שיש להן חיבור היסטורי לעיר ועוד;
- **מניעת ריכוזיות כדי להבטיח הכללה**: בדיקה והסדרה של החקיקה והרגולציה (חוקי עזר עירוניים, תכנון ובניה), כדי להבטיח הכללה של תושבי צפת והאזור בפירות הצמיחה, במיוחד בכל הקשור לפיתוח העיר העתיקה.
- **צפת החדשה** – הקמת שכונות 'צפת החדשה' מחייבת הלימה בין התכנון הפיזי לבין צרכי קהל היעד שאותו רוצים למשוך (אוכלוסיות חזקות בהן שני ההורים עובדים, והן בעלות רמה סוציו-אוקונומית 7-8). גודל הדירות שיוקמו יהיה לפחות 100-150 מטר.
- **הקמת מרכז לאומי לקיימות** שיעסוק במחקר ופיתוח, ייעוץ, הדרכה והכשרה, ויצר סביבו חממות עסקיות בתחום הקיימות "Cleantech", בשיתוף עם יזמים.

